

Arkeolojinin Laboratuvarı Türkiye

Geçen yıl Türkiye’de yapılan 339 arkeolojik kazı ve yüzey araştırması gibi bir sayının dünyanın hiçbir yerinde benzeri yok. Çeşitli yokluklar içinde sürdürülen bu çalışmalar, Anadolu’nun eşsiz bir arkeoloji laboratuvarı olduğunu kanıtlar. Çanakkale’de 28’incisini izlediğimiz “*Uluslararası Arkeoloji, Araştırma ve Arkeometri Çalıştayı*” hakkında geçmiş yıllarda Amerika Arkeoloji Enstitüsü Başkanlığı da yapmış Prof. Dr. **John Russel**’in, enstitünün dergisindeki yazısında “*Keşke tüm ülkeler Türkler gibi böyle arkeoloji çalıştayı düzenleseler*” sözü unutulamaz.

Bu yıl da arkeologlar, sanat tarihçi-

leri, arkeometri alanında çalışan bilim insanları, dünden itibaren beş gün boyunca Çanakkale’de bir yandan geçen yılın buluntularını, sorunlarını anlatırken bir yandan da hesap veriyorlar.

Geçen yıl Bakanlığın bir önceki yılla kıyasla kazı ödeneklerini üç kat artırarak 8.5 milyon YTL’ye çıkardığını öğrenmek, sevindirici bir açıklama idi. Ancak bu ödenekler devlet bütçesinden değildi. Kültür, Maliye Bakanlığı’na göre Türkiye’de üvey evlattı. Bereket Döner Sermaye İşletmesi (DÖSİM) vardı. Kültürel Varlıklar ve Müzeler Genel Müdürü **Orhan Düzgün**’ün açıklamaları, Türk kazı başkanlarını umutlandırdı.

Kanatlı Denizatı Kanatsız Uçtu mu?

Kültür ve Turizm Bakanlığı müfettişlerinin, beş aylık araştırmadan sonra Uşak Müze Müdürü **Kazım Akbıyık** hakkında “*katli vaciptir*” fermânını Bakan **Atilla Koç**’a onaylattıkları, bir gazetemizde açıklandı.

Haberden öğrendiğimize göre “*Karun Hazinesi*”ndeki mitolojik yaratık “*kanatlı denizati*” sahte idi. Sorumlu Müdür yalnız görevden değil, memuriyetten de uzaklaştırılacaktı. Müdürün avukatlığını yapacak değiliz. Medyanın, Cumhuriyet’e bomba atanlar ile Dâniştay’a saldıranlar konusunda olmadık savlarla sergilediği **Muzaffer Tekin**’in yargı aşamasında saliverilmesini anımsatmakla yetineceğiz.

Soruşturmayı “*imzasız ihbar mektubu*” üzerine baslatan Kültür Bakanı’na müfettişlerin raporunu okumadık. Başta Sayın Koç olmak üzere konuyla ilgili yetkililere bazı sorular sormamıza izin vereceklerine inanıyoruz. Acaba rapor, “*söylentiler*” dışında daha önce sorup da yanıt alamadıklarımıza ek olarak “*bilimsel*” içerikli şu sorulara yanıt veriyor mu? Karun Hazinesi olayını 36 yıldır soruşturan, izleyen bir gazeteci olarak bu soruların açık seçik yanıtları kamuoyuna açıklanırsa seviniriz. Aksi halde rapor inandırıcı olmayacaktır:

1. Kanatlı denizati kaç ayar altın idi? Kayıtlarınızda ayar bilgisi var mı? ABD’den geldiğinde bunun kaç ayar altın olduğu saptadı mı? Bu bilgi yoksa sahteliği nasıl anlaşıldı?

2. Kesin dayanak olmayınca New York Metropolitan Sanat Müzesi’nden (MET) bu konuda bilgi istendi mi? Yanıt geldiyse eldeki nesnenin ayarı ile kıyaslandı mı? İstenilirse MET yetkililerinin ad ve adreslerini verebilirim.

3. Hazine Uşak’ta dört ayrı “*tümülüstün (anıt mezar)*” çıkan nesnelerden oluşuyor. Müfettişler, bunlardan birine MET’in neden “*kuyumcu tümülüsü*” dediğini herhalde biliyorlardır. Bilmeyenlere söyleyelim. Pek çok kuyumcu kalıbı ve bu kalıptan dökülmüş çeşitli altın takılar ve hatta bir parça altın külçe bir tümülüstün çıkmıştır. Eldeki öteki özgün altın parçalarla ayar kıyaslaması yapıldı da mı sahte olduğu anlaşıldı?

4. Altın, doğada genellikle gümüş ve bakır ile birlikte bulunur. Bu maddelerin hangi maden ocağından geldiğini gösteren, bir anlamda madenin parmak izi niteliğinde özellikleri vardır. Hazine-deki altın ve gümüş analizleri MET’te yapılmış, hatta bazı sonuçlar da 1984’te açıklanmıştır. Eldeki “*kanatlı at*” ile MET’in parmak izi analizleri kıyaslandı mı? Bu analizi yapacak dünyanın sayılı uzmanlarından, bu hazine üzerinde de çalışmış Amerika’da görevli bir Türk arkeoloğunun adını verebilirim.

5. Bu eserler İÖ 6. yüzyılda yapı-

ılmışlardı. O tarihlerde lehim bilinmiyordu. İki altın parçası birleştirilmek istendiğinde lehim yerine 2-3 ayar daha düşük altın kullanılıyordu. Isı fazla kaçırıldığında parçalar eriyor, sanatçının çabası boşa gidiyordu. O dönemin kuyumcuları, altın parçaları birleştirmek için ilginç bir yapıştırıcı kullanıyorlardı. Bu yapıştırıcı, “*mürekkkepbalığının henüz sertleşmemiş kıkırdağı*” idi. Bu teknik, özellikle ana parça üzerine bezeme amacıyla eklenen altın “*granüle (damlacık)*” yönteminde çokça uygulanıyordu. Günümüz kuyumcuları ise (bu yöntemi bilmedikleri için) lehim yeri belli olmasın diye 10 mikron altını elektrolizle kaplarlar. Bu uygulama da laboratuvar analizlerinde belirlenir. Özellikle kanatlı denizatının balığımsı gövdesinin altındaki sarkaçlar için de böyle bir analiz yapılmış mıdır?

Nesnenin kalıbı çıkarılıp elbette yeniden dökülebilir. Sallantı saçaklar ayrı ayrı çalışılarak, ana gövdeye göre birleştirilmesinde antik yöntem mi yoksa günümüz Kapalıçarşı yöntemi mi uygulanmıştır? İstendiği takdirde bu konuda uzman bir Türk arkeoloğunun adını da verebilirim.

6. Saçakların ucundaki çiçek tomurcuklarının içinde bazı cam parça kalıntıları var. Bu kalıntılar yuvalarına “*uhu*” gibi nesnelerle mi tutturulmuş ki bunların sahteliğine karar verilmiştir?

Elbette resimler üzerinde kıyaslama yapılabilir. Ancak, günümüz “*bilim ve teknoloji*” dünyasıdır. Bu satırları Çanakkale’deki çalıştayıdan yazıyorum. Her yıl arkeologlar, kimyagerler, fizikçiler, karbon

14, ısı ışınlaması, nükleer analiz gibi araştırmalarını “*arkeometri*” bölümünde açıklarlar. Arkeolojinin temelinde “*bilim*” yattığına göre Bakanlık, Türk ya da yabancı bilim insanlarına neden başvurmamıştır? Başvurmuş ve “*sahte*” diye bir sonuç çıkmışsa bunu da kamuoyuna açıklamak gerekmez miydi?

Unutmayalım, Kültür ve Turizm Bakanlığının “*sahtecilik*” konusunda uluslararası sabıkası var. O bakanlık değil mi, “*sahte Picasso*” tablolarını Resim ve Heykel Müzesi’nde özel bir odada olağanüstü güvenlik önlemleri altında törenle ziyarete açmakla kalmayıp dönemin başbakanı **Bülent Ecevit**’e de İspanya’da “*Bizim de Picasso’larımız var!*” dedirtmişti? Çünkü bilimselliğe başvurulmamıştı. Şimdi bu olayda bakanlığa nasıl inanılabilir? O zaman bu satırların yazarı “*Picasso Skandalı*” yazı dizisi ile tabloların sahteliğini kanıtlayınca, başta dönemin bakanı **İstemihan Talay** olmak üzere yetkililer utanç içinde kalmamışlar mıydı? Bakarsınız bu sefer tersi olabilir. Bir esere “*sahte*” diyebilmek için bütün bu soruların yanıtları “*bilimsel*” olarak aranmalıdır. Haydi yetkililer, Talay’ın akıbetine uğramayınız!

İki Bakanı Savcıya İhbar Ediyoruz

Ankara Cumhuriyet Savcılığı’na, her ikisi de SBF’den kardeşim olan, Kültür ve Turizm Bakanı Koç ile İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu**’yu, binlerce kaçak kazı yapanlara yardım ettikleri suçlaması ile ihbar ediyorum.

Yerli ve yabancı arkeologlar kazı izni almakta zorlanırken, doktorasını yapan bilim insanlarına kazı izni verilmeyenken, binlerce kişi Türkiye’de yüzlerce ören yerinde kaçak kazı yapıyor, tarihsel, kültürel, dinsel mirası yalnız kazmalarla desmekle kalmıyor, dinamitliyorlar.

Bugün Türkiye’de yıllık “*metal dedektör*” satışı, otomobil satışını geçti. Geçmişte gazetelerde ürkek ürkek çıkan dedektör reklamları artık TV’lerde de boy gösteriyor. Ekteki fotoğrafa bakınız; bir dedektör satıcısı açık seçik, dükkanın önünde üç boyutlu iki el arasında bir define küpünün reklamı

ile sokaktaki çocuğu bile kaçak kazıya teşvik ediyor.

Daha da vahimi! Adı bizde saklı, bir internet sitesinde tümülüslerin nasıl soyulacağı, çizimleri ile ballandıra ballandıra anlatılıyor. Samimiyetle söylüyorum, gençlerin üniversiteye arkeoloji öğrenmeye gitmelerine gerek yok, “*internet cafe*”’de girsinler bu siteye, alsınlar diplomalarını.

Haberini okumuşsunuzdur. Gençlerin güncel olaylar ve kişiler hakkında katkıda bulundukları “*ekşi sözlük*” adındaki bir sitede “*esrar*” reklamı

yapıldığı gerekçesi ile 3. Sulh Ceza Mahkemesi’nin 23 Mayıs’taki kararına dayalı olarak Emniyet Genel Müdürlüğü siteye erişimi engelledi.

Oysa yalnız Türklerin değil, tüm insanlığın ortak malı olan tarihsel, kültürel, dinsel miras talanına ve tahribatına göz yuman bu iki bakan ve yöneticileri, bu si-

te hakkında benzeri uygulamayı yapmazlar, dedektörleri yasaklamazlar.

Bu arada mangalda kül koymayıp sıra girişim yapmaya gelince, bakanlığın vereceği ödeneğin kesilmesinden korkup üç maymunu oynayan bilim insanlarına değil bilim insanı, insan bile denilebilir mi acaba?